

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького

Наталя Фалько

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

Спеціальність: НЗ Садово-паркове господарство

для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 та НРК7

Програма фахового іспиту зі спеціальності НЗ Садово-паркове господарство садово-паркового господарства для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 та НРК7 / Укладачі: д-р біол.наук, професор Солоненко А.М.; д-р біол. наук, професор Жуков О.В.; канд.біол.наук, доцент Подорожний С.М.; канд.біол.наук, доцент Пюрко О.Є. Запоріжжя: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2025. 17 с.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фаховий іспит зі спеціальності НЗ Садово-паркове господарство проводиться у відповідності із освітнім рівнем і передбачає перевірку загальнотеоретичної підготовки на основі базової вищої освіти (диплом бакалавра) випускників вищих навчальних закладів. Відповідно до цього, укладачі визначили за доцільне включити до програми вступного фахового випробування з садово-паркового господарства найважливіші загальнотеоретичні питання з освітніх компонентів із спеціальності НЗ Садово-паркове господарство, що формують фундамент професійних знань. При цьому враховано специфіку кожного освітнього компоненту, міжпредметні зв'язки та регіональні особливості садово-паркового господарства України.

Для ефективного навчання за ступенем вищої освіти «Магістр» зі спеціальності НЗ Садово-паркове господарство тривалістю 1,4 роки абітурієнт повинен володіти комплексом компетентностей в обсязі освітньої програми базової вищої освіти ступеня «Бакалавр», що підтверджується документом встановленого зразка.

Мета фахового іспиту з садово-паркового господарства – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок абітурієнтів зі ступенем вищої освіти «Бакалавр» з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору абітурієнтів на навчання за ступенем вищої освіти «Магістр» спеціальності НЗ Садово-паркове господарство в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Завданням фахового іспиту зі спеціальності НЗ Садово-паркове господарство є перевірка загальнотеоретичної і практичної підготовки з усіх розділів в галузі садово-паркового господарства.

Абітурієнти на базі ступеня вищої освіти «Бакалавр» повинні показати на вступному фаховому випробуванні ґрунтовні знання теоретичних основ фахових дисциплін та ілюструвати їх прикладами з усіх розділів професіонального спрямування, вміння виділяти головне, пов'язувати загальні і конкретні питання, застосовувати отримані знання в практичній діяльності спеціаліста садово-паркового господарства. Фаховий іспит проводиться письмово за білетами. Тривалість виконання завдань – 1 година 20 хвилин.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин,

проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Фахові компетентності:

- здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).
- здатність розмножувати та вирощувати посадковий матеріал декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті.
- здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.
- здатність формувати й підтримувати в належному стані газонний покрив об'єктів садово-паркового господарства.
- здатність застосовувати інженерно-технічне обладнання на об'єктах садово-паркового господарства.
- здатність оцінювати, інтерпретувати та синтезувати теоретичну інформацію і практичні, виробничі й дослідні дані у галузі садово-паркового господарства.
- здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.
- здатність безпечно використовувати агрохімікати й пестициди, беручи до уваги їх хімічні і фізичні властивості та вплив на навколишнє середовище.
- здатність формувати композиційні ансамблі об'єктів садово-паркового господарства.
- здатність проводити інвентаризацію зелених насаджень.
- здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал.
- здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

БОТАНІКА, ФІЗІОЛОГІЯ ТА БІОХІМІЯ РОСЛИН

Поняття про рослинну клітину, будова, функції, складові компоненти, хімічний склад.

Поняття про рослинні тканини, класифікація тканин та їх функції.

Пагін, як вегетативний орган рослини. Зовнішня та внутрішня будова. Метаморфози пагона, їх біологічна роль.

Листок, як вегетативний орган рослини. Морфологія та анатомія листків різних екологічних груп рослин.

Корінь, як основний орган поглинання води та мінеральних речовин. Морфологія та анатомія кореня в зв'язку з його функціями. Метаморфози кореня, їх біологічна роль.

Квітка, як генеративний орган рослин. Гіпотези походження квітки. Основні напрямки еволюції квітки. Мікро- та макроспорогенез, подвійне запліднення та його біологічна роль.

Суцвіття, їх класифікація та біологічна роль.

Насіння та плоди, їх будова, біологічне значення. Основні принципи класифікації плодів. Пристосування плодів до поширення.

Загальна характеристика грибів. Основні систематичні групи. Розмноження грибів. Різноманіття грибів. Роль грибів в природі та господарській діяльності людини.

Загальна характеристика вищих спорових рослин. Морфологічне і анатомічне розчленування вегетативного тіла, органи розмноження та цикли розвитку. Головні відділи вищих спорових рослин. Значення вищих спорових у біосфері.

Загальна характеристика, життєві форми, географічне поширення, особливості морфологічної та анатомічної будови Голонасінних. Виникнення насіння та його біологічне значення. Різноманіття Голонасінних.

Квіткові рослини, як вищий етап еволюції наземних рослин. Своєрідність анатомії, морфології та фізіології вегетативних органів у зв'язку з екологічними факторами середовища. Принципи поділу на класи. Клас Магноліопсиди. Загальна характеристика. Основні родини. Клас Ліліопсиди. Загальна характеристика. Основні родини.

Ріст та розвиток рослин. Характеристика основних параметрів, молекулярні механізми та шляхи направленого управління цими процесами.

Фотосинтез. Світлова та темнова фази. Шляхи засвоєння CO₂. Дихання рослин.

Механізм поглинання води коренем, транспірація. Роль води в житті

рослин. Мінеральне живлення, його значення та методи вивчення, фізіологічна роль макро- і мікроелементів, мінеральні добрива, методи та способи їх застосування.

Екологічні групи рослин, особливості їх будови та життєздатності в залежності від умов середовища.

ГЕОДЕЗІЯ

Геодезія та картографія, моделювання Землі. Поняття геодезії та картографії. Структура геодезичних наук. Системи координат та проекції землі. Класифікація картографічних проекцій. Особливості картографічних спотворень. Елементи карти, орієнтування по картам та на місцевості.

Географічна основа топографічних карт. GPS – системи. Математичні елементи топографічних карт. Масштаб. Геодезична опорна сітка. Історія розвитку геодезії.

Зйомки місцевості, сучасні технології в геодезії. Основні поняття про зйомки місцевості і інструментарії. Планові зйомки місцевості. Висотні зйомки місцевості. Вимірювання кутів та відстаней на місцевості. Технологія ГІС. ГІС та Інтернет.

ГРУНТОЗНАВСТВО

Основи теорії утворення ґрунтів. Ґрунтоутворюючі породи і мінеральна частина ґрунту. Роль живих організмів в ґрунтоутворенні і органічна частина ґрунту. Ґрунтоутворюючий процес. Загальна схема ґрунтоутворення. Роль часу в ґрунтоутворенні. Вік ґрунтоутворення. Еволюція ґрунтів. Будова ґрунту і його властивості. Морфологія і класифікація ґрунтів. Вбирна здатність ґрунту. Фізичні, водні і теплові властивості ґрунту. Кислотність і лужність ґрунтів. Радіоактивність ґрунтів. Значення ґрунту в житті людини. Географія головних типів ґрунтів.

Загальні закономірності географії ґрунтів та ґрунтово-географічне районування. Карти ґрунтів. Історія складання ґрунтових карт світу. Ґрунти України. Ґрунти гірських областей. Земельні ресурси України та охорона ґрунтів. Контроль за станом ґрунтів.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Поняття, цілі і напрями діяльності підприємств садово-паркового господарства. Правові основи функціонування. Класифікація і структура підприємств. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності. Організаційні структури управління підприємствами.

Характеристика матеріальних активів (виробничих фондів та іншого майна). Оцінка, класифікація і структура основних фондів. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів. Ефективність відтворення та використання основних фондів. Структура, нормування й використання оборотних фондів підприємства.

Нематеріальні ресурси: сутнісна характеристика і види. Нематеріальні активи: поняття, охорона та реалізація права власності. Оцінка вартості нематеріальних активів.

БІОМЕТРІЯ

Біометрія як один з розділів біології. Характерні ознаки біометрії, її місце в системі біологічних наук. Історія біометрії. Зв'язок біометрії з агрономічними науками.

Проведення метеорологічних спостережень. Кількість опадів та їх інтенсивність. Спостереження за сніговим покривом. Температура повітря. Атмосферний тиск. Вологість повітря. Температура ґрунту. Глибина промерзання ґрунту. Гідротермічний коефіцієнт (ГТК). Коефіцієнт суттєвості відхилень елементів агрометеорологічного режиму.

Таблиці і ряди розподілу. Класифікація ознак. Побудова варіаційних рядів. Графіки розподілу. Закономірності розподілу. Середні величини. Види середніх і їх значення. Середнє арифметичне. Середнє гармонічне. Середнє квадратичне. Середнє геометричне.

Ліміти і розмах варіацій. Дисперсія і середнє квадратичне відхилення. Основні властивості показників варіації. Способи обрахунку середнього квадратичного відхилення. Коефіцієнт варіації. Нормоване відхилення.

Поняття про теоретичний і емпіричний розподіли. Мета і суть моделювання емпіричних розподілів.

Закон нормального розподілу випадкової величини як найголовніший і найпоширеніший теоретичний розподіл. Функція і щільність нормального розподілу. Властивості щільності нормального розподілу. Правило «трьох сигм» і його графічна та практична інтерпретації. Логарифмічно нормальний і узагальнений нормальний розподіл. Поняття про розподіл Вейбула і бета-розподіл. Техніка побудови їхніх моделей за результатами експериментальних спостережень. Біноміальний розподіл та розподіл Пуассона як основні закони розподілу дискретних випадкових величин. Приклади практичного використання щільності і функції закону розподілу випадкової величини.

Вибірка. Репрезентативність вибірових показників. Помилки вибірових показників. Статистична перевірка гіпотез. Малі вибірки. Т-Розподіл Ст'юдента. Випадки незалежних вибірок. Випадки залежних вибірок.

Порівняння дисперсій. F- Розподіл Фішера. Непараметричні критерії оцінок. Оцінка законів розподілу. Оцінка варіантів, що випадають. Наближені оцінки закону.

Поняття кореляції. Основні завдання кореляційного аналізу. Методика кореляційного аналізу. Коефіцієнт кореляції. Основні властивості коефіцієнта кореляції. Метод Z (зет). Мінімальне число спостережень для планованої точності коефіцієнта кореляції. Оцінка різниці між коефіцієнтами кореляції. Обрахування коефіцієнта кореляції (Спосіб умовних середніх. Спосіб додавання). Множинна кореляція. Кореляційне відношення. Властивості кореляційного відношення. Обрахування кореляційного відношення. Показник лінійності зв'язку.

Поняття регресії. Емпіричні ряди регресії. Вирівнювання емпіричних рядів регресії. Лінійна регресія. Визначення параметрів лінійної регресії за наявності рівнозначних значень незалежної змінної. Коефіцієнт регресії. Оцінка достовірності показників регресії. Помилка репрезентативності лінійної регресії. Криволінійна залежність (параболічна залежність; гіперболічна залежність; залежність, що виражається рівнянням показникової функції; залежність, що виражається рівнянням степеневої функції; логістична залежність).

Суть методу і його основні завдання. Основні поняття та терміни. Дисперсійний аналіз однофакторних комплексів малих груп. Дисперсійний аналіз однофакторних комплексів великих груп. Дисперсійний аналіз двофакторних ортогональних комплексів. Дисперсійний аналіз двофакторних неортогональних комплексів. Дисперсійний аналіз якісних ознак Інші методи статистичних аналізів в агрономії.

ДЕНДРОЛОГІЯ

Значення дендрології для розвитку садово-паркового, лісового господарства, агролісомеліорації, природно-заповідної справи.

Поняття про ареальні і базареальні внутрішньовидові форми, поняття про популяцію, клон, екотип, біотип, культивар, сорт, форму, гібрид.

Анатомо-морфологічні та біологічні відмінності деревних рослин від трав'янистих. Основні життєві форми (біоформи) деревних рослин, характерні особливості дерев, кущів, напівкущів, ліан. Групи росту деревних рослин. Поділ рослин на групи за розміром.

Сучасні уявлення про ріст і розвиток деревних рослин, основні етапи і фази росту органів, періодичність, циклічність і ритмічність ростових процесів. Основні цикли онтогенезу деревних рослин. Значення вивчення онтогенезу деревних рослин.

Загальні відомості про природну дендрофлору України. Історія, розподіл за регіонами, участь у формуванні лісів, зв'язок з іншими флорами світу. Релікти і ендеміки. Рідкісні зникаючі види, занесені в «Червону книгу України».

Поняття про інтродукцію, адаптацію, акліматизацію, натуралізацію рослин. Методи інтродукції і адаптації рослин. Загальні відомості про культурну дендрофлору України. Найбільш перспективні інтродуценти для садово-паркового і лісового господарства, захисного лісорозведення, озеленення.

Поняття про умови місцезростання, умови існування, норму екологічної реакції і екологічну пластичність деревних рослин. Принцип обмежуючого фактора.

Природні зони України, характеристика їх дендрофлори і рослинності. Гірські регіони в Україні. Дендрофлора і рослинність висотних поясів.

Відділ Голонасінні. Загальна характеристика відділу: життєві форми, географічне розповсюдження представників, роль в утворенні деревної рослинності, морфо- біологічні та екологічні особливості, господарське значення. Загальна характеристика найбільш важливих родів голонасінних – ялиця, ялина, тсуга, псевдотсуга, модрина, кедр, сосна, кипарис, кипарисовик, туя, широкогілочник, яловець, тис.

Відділ Покритонасінні. Характерні ознаки покритонасінних. Характеристика найбільш важливих родів класу магноліопсиди – барбарис, платан, самшит, бук, дуб, береза, вільха, ліщина, граб, горіх, верба, тополя, липа, в'яз, каркас, шовковиця, маклюра, таволга, горобина, аронія, хеномелес, кизильник, глід, гледичія, бундук, стіфнолобіум, робінія, аморфа, карагана, клен, гіркокаштан, айлант, скумпія, жостер, крушина, маслинка, обліпіха, свидина, кизил, плющ, жимолость, сніжнягідник, калина, бузина, ясен, бирючина, форзиція, бузок, катальпа.

ГЕНЕТИКА З ОСНОВАМИ СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

Матеріальні основи спадковості. Морфологічна і біохімічна структура хромосом.

Мітоз і його фази. Біологічне значення мітозу.

Мейоз та його типи. Мейоз як складова частина мікро- і макроспорогенезу у квіткових рослин. Генетичне значення мейозу.

Закономірності моногенного успадкування. Метод генетичного аналізу. Закони одноманітності гібридів першого покоління і розщеплення гібридів другого покоління. Правила домінування і чистоти гамет. Цитологічні основи розщеплення. Реципрокні та аналізуюче схрещування, їх значення. Поняття

про алель, генотип та фенотип.

Закономірності ди- і полігібридних схрещувань. Закон незалежного комбінування генів. Цитологічні основи дигібридного схрещування. Принцип дискретності генотипу основний принцип генетики. Мінливість. Класифікація мінливості з позиції сучасної генетики. Модифікаційна мінливість. Значення внутрішньовидової мінливості деревних рослин для лісового та садово-паркового господарства, агролісомеліорації. Норма реакції генотипу. Мутаційна мінливість. Класифікація мутацій за зміною генотипу і впливом на життєдіяльність організму. Еволюційна роль мутаційної і комбінаційної мінливості.

Закон гомологічних рядів спадкової мінливості М.І.Вавілова, його значення.

Генетичні основи селекції. Етапи розвитку селекції. Основні центри селекційно-генетичної роботи в Україні. Досягнення українських селекціонерів у рослинництві.

Методи добору в селекції. Масовий та індивідуальний методи добору. Добір чистих ліній та клонів. Інбридинг та аутбридинг.

Методи схрещування в селекції. Внутрішньовидова та віддалена гібридизація.

Генетично-модифіковані організми, Особливості, значення.

Стерильність віддалених гібридів. Методи переборювання несхрещуваності. Перспективи віддаленої гібридизації. Поліплоїдія. Подвійне число хромосом. Триплоїди і тетраплоїди, їх особливості, значення. Гаплоїди та їх роль у селекції. Транс-гени; їх особливості, значення.

КВІТНИКАРСТВО

Способи розмноження декоративних рослин. Розмноження насінням. Посівні якості насіння. Основні прийоми передпосівної обробки насіння: стратифікація, скарифікація, намочування, приморожування, дражування. Строки сівби.

Вегетативне розмноження: природне і штучне. Сучасні стимулятори коренеутворення: аналіз та доцільність використання.

Асортимент однорічних квітково-декоративних рослин. Класифікація однорічників за використанням: красиво квітучі, декоративно-листяні, сухоцвіти, килимові, виткі, горщикові. Значення та використання в ландшафтному дизайні.

Асортимент дворічних квітково-декоративних рослин. Біологічні особливості та способи розмноження.

Асортимент багаторічних квітково-декоративних рослин. Особливості

розмноження багаторічних рослин.

Цибулинні та бульбоцибулинні рослини. Особливості агротехніки та розмноження. Загальні рекомендації до вирощування в умовах відкритого ґрунту. Використання багаторічників в ландшафтному дизайні.

Основні принципи і прийоми оформлення квітників.

Класифікація квітників: найпоширеніші типи, створення та догляд.

Характеристика елементів квіткового оформлення: солітер, бордюр, арабеска, клумба, рабатка, міксбордер, група, масив, жива загорожа, галявина, квіткові плями, квітник з ґрунтопокривних рослин, квіткові мохові стінки, квіткові контейнери, підвісні квітники, вертикальне квіткове оформлення.

Квіткове оформлення об'єктів: партер, квіткові сади, кам'яні сади, сад безперервного цвітіння, мініатюрні квіткові сади, моносад, модульний квітник, квітучий газон, квітуча галявина.

ДЕКОРАТИВНІ РОЗСАДНИКИ І НАСІННИЦТВО

Структура декоративних розсадників (виробнича і допоміжна частини). Відділи розсаднику. Основні вимоги до вибору місця під розсадник.

Сівозміни в розсадниках окремих ґрунтово-кліматичних зон.

Теоретичні основи обробітку ґрунту в розсадниках (основний обробіток ґрунту, передпосівний та передсадивний обробіток ґрунту).

Агрохімічні основи застосування добрив в розсадниках. Макро- та мікроелементи. Наслідки нестачі макро- та мікроелементів в ґрунті. Види добрив та їх характеристика.

Агротехніка вирощування сіянців у відкритому ґрунті розсадників. Особливості вирощування сіянців основних деревних порід у відкритому ґрунті.

Великомірний садивний матеріал та його класифікація. Загальні положення виробництва великомірного садивного матеріалу.

Особливості вирощування декоративних саджанців для озеленення та садово – паркового будівництва.

Види садивного матеріалу із закритою кореневою системою та технологічні особливості його виробництва.

Норма та густина висіву насіння декоративних деревних рослин. Одиниці виміру. Наслідки завищеної та заниженої норми висіву. Механізми, прилади та інвентар для посіву насіння деревних декоративних порід.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться як комплексна перевірка знань абітурієнтів за теоретичними і тестовими завданнями, складеними у повній відповідності до програми.

Завдання відображають матеріал всіх розділів програми з фахових освітніх компонентів. Фахове вступне випробування складається з двох теоретичних (по 25 балів кожне) і 50 тестових питань, які мають одну правильну відповідь з чотирьох запропонованих варіантів відповідей. Вірна відповідь на тестове запитання оцінюється в один бал. Загальна кількість балів за теоретичні і тестові завдання – 100. Рівень знань студента оцінюється на підставі 200-бальної системи. Абітурієнт вважається допущеним до конкурсу, якщо отримав позитивну оцінку, а саме – не нижче 124 бали за 200-бальною шкалою оцінювання.

Екзаменаційний білет з фахового вступного випробування містить 2 теоретичних та 50 тестових питань з садово-паркового господарства. Тестові питання оцінюються в 50 балів (по 1 балу на кожну правильну відповідь) та по 25 балів за кожне теоретичне питання.

Критерії оцінювання

Рівень	Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей абітурієнта на питаннябілету теоретичного змісту
Низький	100 – 123 б.	Абітурієнт не усвідомлює змісту завдань, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати.
Задовільний	124 – 150 б.	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.
Достатній	151 – 175 б.	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне

		прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета.
Високий	176 – 200 б.	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.

Фахове вступне випробування проводиться як комплексна перевірка знань вступників за тестовими завданнями. Час написання 1 година 20 хвилин.

Тестові завдання відображають матеріал всіх розділів програми з зазначених освітніх компонентів садово-паркового господарства. За допомогою цих завдань перевіряють майже всі види діяльності, закладені в програмних вимогах з освітніх компонентів садово-паркового та лісового господарств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астахова Є.В. Ландшафтний дизайн. Сучасні рішення. Харків, 2007. 317 с.
2. Барановський В.А. Екологічна географія і екологічна картографія. К.: Фітосоціоцентр, 2001. 252 с.
3. Бессонова В.П. Квітники. Цибулинні, бульбоцибулинні та коренебульбові рослини. Навчальний посібник для студентів напряму «Лісове і садово-паркове господарство» вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, 2014. 180 с.
4. Бессонова В.П. Рослини квітників: довідник. Дніпропетровськ: Свідлер А.Л., 2010. 176 с.
5. Бессонова В.П. Фізіологія рослин: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Свідлер А.Л., 2014. 596 с.
6. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво: коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. К. Наук. Світ, 2001. 299 с.
7. Божок А.П., Осауленко Л.С., Пастух В.В. Картографія: підручник. К. : Фітосоціоцентр, 1999. 252 с.
8. Брайон О.В., Чикаленко В.П. Анатомія рослин. К.: Вища школа. 1992. 270 с.
9. Брукс Джон. Коротка енциклопедія садового дизайну / Пер. С англ. М.: БММ, 2009. 224 с.
10. Ворон В.П. Древа та чагарники України. Атлас для практичних занять з дендрології. К.: Нове слово, 2011. 158 с.
11. Геодезичний енциклопедичний словник. Львів: Євросвіт, 2001. 668 с.
12. Глазачев Б.О., Пушкар В.В. Посібник майстра зеленого господарства: Навчальний посібник для учнів проф. техн. навч. закладів. К.: Техніка, 1996. 184 с.
13. Грабовий В. М. Геодезія. Навчальний посібник. Житомир: ЖДТУ, 2004. 455 с.
14. Грицаєнко З.М., Грицаєнко А.О., Карпенко В.П. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунтів. К.: НІЧЛАВА, 2003. 320 с.
15. Гроховська Ю.Р., Ходосовцев О.Є., Пилипенко Ю.В., Кононцев С.В. Гідроботаніка: Навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. 376 с.
16. Декоративне розсадництво: навчальний підручник / Маурер В. М., Пінчук А. П., Бобошко-Бардин І. М., Косенко Ю. І. - Київ: НУБіП України, 2016. - 284 с.
17. Дронова О.О. Практикум з ботаніки: до дисципліни «Екологія рослин з основами ботаніки та фізіології»: Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. 112 с.

18. Енциклопедія садових рослин. Переклад д.б.н. Головкин Б., Амченков Ю., Свечников В., к.б.н. Трофимова И., Чибисова О., д.б.н. Чуб В. К.: Ридерз дайджест, 2013. 684 с.
19. Заповідні дендрологічні парки України (д.б.н., професор О.М. Байрак), 2014. 20 с.
20. Заячук В.Я. Дендрологія: Підручник. – Львів: Апріорі, 2008. – 656 с.
21. Каганяк Ю.Й, Строчинський А.А., Горошко М.П. Парколісовпорядкування: навч. посіб. Львів: Тріада плюс, 2009. 360 с.
22. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія. Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів за спец. "Садово-паркове господарство". – К.:Вища школа, 2003. – 199 с.
23. Картографія з основами топографії. Частина І. Топографія : навчальний посібник для студентів географічних спеціальностей педагогічних університетів /Укладачі : Хаєцький Г. С., Стефанков Л. І. Вінниця, ВДПУ, 2014. 132 с.
24. Козаченко Т.І., Пархоменко Г.О., Молочко А.М. Картографічне моделювання: навчальний посібник. Вінниця, 1999.
25. Кохно М. А. Методичні рекомендації щодо добору дерев та кущів для інтродукції в Україні / Кохно М. А., Кузнецов С. І. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 48 с.
26. Крамарець В.О., Мацях І.П. Біологічний захист рослин: навч. посібник. Львів: ВД «Панорама», 2017. 112 с.
27. Крижанівська М.Я. Основи ландшафтного дизайну. Підручник. К.: Ліра-К, 2009. 218 с.
28. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2012. 206 с.
29. Кузнецов С. І., Кушнір А. І., Левон Ф. М., Пушкар В. В., Суханова О. А., Кузнецова М. С., Гончаренко Б. В. К. Асортимент дерев, кущів та ліан для ландшафтного будівництва України. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2020. - 321 с.
30. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура. Підручник. Л.: Новий світ – 2000. 2023. 521 с.
31. Ландшафтна архітектура. Короткий довідник архітектора. К.: Будівельник, 1990. С. 281-307.
32. Лаптев О.О. Інтродукція та акліматизація рослин з основами озеленення. Київ:Фітосоціоцентр, 2001. 128 с.
33. Липа О.А. Дендрологія з основами акліматизації. К.: Вища школа, 1997. 224 с.
34. Лишенко Д. Генетика з основами селекції. К.: Вища школа. 1994. 416 с.
35. Ловинська В.М., Бессонова В.П., Зайцева І.А. та інші. Історія садово-

паркового мистецтва: навч. посіб. для студентів напряму 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство» вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Дніпропетровськ: РВВ Дніпропетр. Держ. Аграр. Ун-ту, 2010. 198 с.

36. Марченко А. Б., Хахула В.С. Інфекційні хвороби деревних порід: посібник для студентів вищих навчальних закладів агрономічного факультету за напрямом підготовки лісове та садово-паркове господарства. Біла Церква, 2014. 160 с.
37. Марченко В.В. Механізація технологічних процесів у рослинництві: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2007. 334 с.
38. Мусієнко М.М. Фізіологія рослин. К.: Фітосоціоцентр, 2005. 808 с.
39. Мусієнко М.М. Екологія рослин. Підручник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Либідь, 2006. 431 с.
40. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. К.: Фітосоціоцентр. 2001. 432 с.
41. Попович С.Ю., Корінько О.М., Клименко Ю.О. Заповідне паркознавство. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга, 2011. 320 с.
42. Пушкар В.В. Дизайн квітників: Навчальний посібник /за ред. проф. Є.А.Антоновича. К.:Альтерпрес, 2007. 336 с.
43. Пушкар В.В., Жирнов А.Д., Вільгельм О.К. Дизайн квітників: Навчальний посібник. К., 2003. 132 с.
44. Роговський С.В. Декоративне розсадництво і насінництво: навчальний посібник. Біла Церква; БНАУ, 2014. 176 с.
45. Сенько Є.І. Організація, планування та управління на підприємствах лісового і садово-паркового господарства: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 487 с.
46. Слепцов Ю.В. Квітникарство закритого ґрунту. 2015. 186 с.
47. Стольберг Ф.В. Екологія міста. К.: Лібра, 2000. 464 с.
48. Чорний І.Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1995. 240 с.